

Temat ćwiczenia: Budowa i działanie sieci jednowarstwowej

Cel ćwiczenia:

Celem ćwiczenia jest poznanie budowy i działania jednowarstwowych sieci neuronowych oraz uczenie rozpoznawania wielkości liter.

Zadania do wykonania:

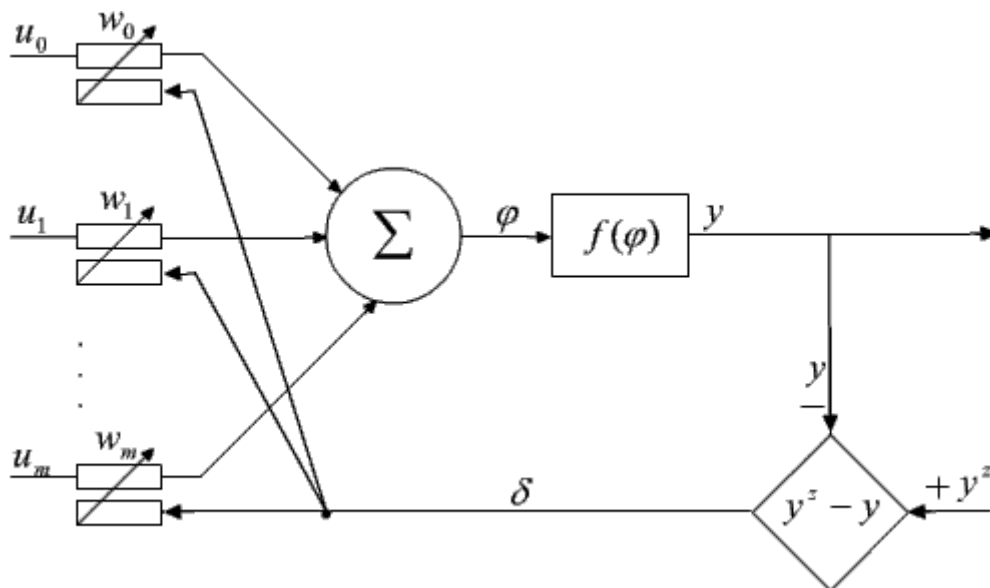
- a) Wygenerowanie danych uczących i testujących, zawierających 10 dużych i 10 małych liter dowolnie wybranego alfabetu w postaci dwuwymiarowej tablicy np. 5x7 pikseli dla jednej litery.
- b) Przygotowanie (implementacja lub wykorzystanie gotowych narzędzi) dwóch jednowarstwowych sieci - każda wg. innego algorytmu podanego na wykładzie.
- c) Uczenie sieci dla przy różnych współczynnikach uczenia.
- d) Testowanie sieci.

Ogólnie uczenie sieci, polega na odpowiednim zmienianiu wag $w(i)$ dla każdego wejścia neuronu. Wagi są zmieniane dopóki, odpowiedź neuronu mieści się w granicy błędu odchyłu od danych uczących.

Algorytm uczenia perceptronu:

- 1. Wybieramy losowo początkowe wartości wag.
- 2. Podajemy na wejście neuronu wektor uczący
- 3. Obliczenie wartości wyjściowej perceptronu y .
- 4. Porównanie wartości wyjściowej z wartością wzorcową (uczącą).
- 5. Modyfikacja wag:
 $w_i(\tau+1) = w_i(\tau) + (t - y)x_i(\tau)$, gdzie τ to wektor uczący.
- 6. Powrót do punktu 2.

Algorytm powtarzany jest dopóty, dopóki błąd na wyjściu nie będzie mniejszy od założonego, dla wszystkich wektorów ciągu uczącego.

Reguła delta

Reguła ta zakłada, że wraz z każdym wektorem wejściowym X do neuronu podawany jest sygnał Z (wymagana odpowiedź neuronu na sygnał X). W j – tym kroku procesu uczenia neuron odpowiada na sygnał $x(j)$ sygnałem

$$y(j) = W(j) * X(j)$$

oraz jest określany błąd:

$$\delta(j) = z(j) - y(j).$$

Na podstawie tego sygnału błędu $\delta(j)$ oraz wektora wejściowego $X(j)$ możliwe jest takie skorygowanie wektora wag $W(j)$, by neuron generował sygnał bliższy zadanemu. Nowy wektor wag $W(j+1)$ (w $j+1$ -szym kroku) obliczany jest wg reguły DELTA:

$$W(j+1) = W(j) + \eta(j) \cdot \delta(j) \cdot X(j)$$

gdzie: η - współczynnik uczenia.

Reguła ta daje się łatwo stosować pod warunkiem wprowadzenia początkowego wektora wag $W(0)$, dobrane go losowo. Bezwarunkowo trzeba unikać przyjmowania jednakowych wartości dla różnych składowych wektora W na początku procesu uczenia. Niedotrzymanie tego warunku prowadzi do braku postępu w początkowym etapie uczenia. Celem procesu uczenia jest uzyskanie zgodności odpowiedzi neuronu $y(j)$ z wymaganymi wartościami $z(j)$, co daje się sprowadzić do minimalizacji pewnej funkcji kryterialnej:

$$Q = 0.5 * \sum_{j=1}^N (z(j) - y(j))^2$$

Przyjmując do rozważań algorytm spadku gradientu należy zmieniać każdą wagę w_i osobno o pewną wielkość Δw_i . Wzór gradientowego uczenia dla kroku j ma postać:

$$w_i^{(j+1)} - w_i^{(j)} = \Delta w_i^{(j)} = - \eta \frac{\partial Q^{(j)}}{\partial w_i},$$

gdzie: i – indeks oznacza konkretną wagę neuronu.

```
A = [0 1 1 1 0 1 0 0 0 1 1 0 0 0 1 1 1 1 1 1 1 0 0 0 1 1 0 0 0 1];  
A=A';  
%macierz danych testujących, zawiera jedną z literek w postaci 0 i 1  
  
in=[1 1 0 0 1 1 0 ....]  
%macierz danych uczących ze strony ai.c-labtech.net/sn/litery.html  
oraz własnych danych(male litery)  
  
in=in';  
  
out=[1; 1; 1; 1; 1; 1; 1; 1; 1; 1; 1; 0; 0; 0; 0; 0; 0; 0; 0; 0; 0; 0;  
%macierz danych uczących, takich jakie chcemy uzyskać jako  
wyjście z neuronu( 1 dla dużych liter, 0 dla małych liter)  
  
out=out';  
  
net2 = newp([0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1;0 1], 1);  
%tworzmy nową sieć złożoną z jednego perceptronu, o 35 wejściach, mogących przyjąć liczby z zakresu 0-1  
  
net2 = init(net2);  
net2.IW{1}=[2 2 2 1 3 4 5 6 5 3 4 2 2 2 1 3 4 5 6 5 3 4 2 2 2 1 3 4 5 6 5 3 4 2 1];  
%dobieramy wagi wejść dla każdego wejścia neuronu (35 liczb)  
  
Y = sim(net2,in);  
net2 = train(net2,in,out); %trenujemy sieć danymi: wszystkich liter i wyjścia  
Y = sim(net2,in);  
%disp(Y)  
%disp(net2.inputs{1}.size)  
Y=sim(net2,A);  
%testujemy sieć danymi z macierzy A ( losowa literatura)  
  
Y=Y';  
if Y==1  
    disp(msgbox('Podana literka jest duza'));  
else  
    disp(msgbox('Podana literka jest mala'));  
end  
  
%wyswietla okienko z informacją o wielkości podanej litery
```

b) drugi algorytm

Do poprzedniego listingu kodu dodałem wstawkę:

```
net2.adaptParam.passes = 3; % 3 pętle doboru wag i przesunięcia  
[net2,z,x,Pf,Af,TR] = adapt(net2, litery, wy); % wybór wag i przesunięcia  
net2.trainParam.epochs = 20; % Ustawienie ilości epok podczas treningu  
net2.trainParam.goal = 0.4; % kryterium stopu (sumę kwadratów błędów wyjść sieci)  
net2 = train(net2,litery,wy); % Trening sieci neuronowej.
```

2. Dane uczące i testujące.

Dane uczące zostały pobrane ze strony <http://www.ai.c-labtech.net/sn/litery.html>
Reszta danych została wygenerowana samodzielnie.

W moim przypadku:

- macierz A - dane testowe, jedna litera przedstawiona w postaci binarnej,
- macierz in - dane uczące, wszystkie litery a-j (duże i małe), przedstawione w postaci binarnej,
- macierz out - dane uczące, pożądane wyjścia, 1 - wyjście neuronu dla dużej litery, 0 - wyjście neuronu dla małej litery,

3. Wykorzystane algorytmy.

Skorzystałem z gotowego narzędzia newp, tworzącego nowy perceptron.

Implementacja wygląda następująco:

```
net=newp(LW, LN)  
    LW- liczba wejść i wartości jakie może przyjąć każdy neuron,  
    LN- liczba neuronów w sieci,  
  
net=ini(net);  
net.IW{NoN}=[W];  
    NoN- numer neuronu,  
    W- wagi dla każdego wejścia,  
Y=sim(net, P) %symulujemy sieć  
    P- macierz danych wejściowych,  
Y=train(net, P, T)  
    P- macierz danych wejściowych,  
    T- target, pożądany cel,  
Y=sim(net,P)
```

P- macierz danych wejściowych, ponowna symulacja, tym razem nauczanej już sieci.

Y- zawiera odpowiedź sieci neuronowej na podane zapytanie, wprowadzone dane.

4. Uczenie sieci przez zmienianie wag wejściowych

Wagi dobieram w sposób losowy i obserwuję jak zachowuje się sieć.

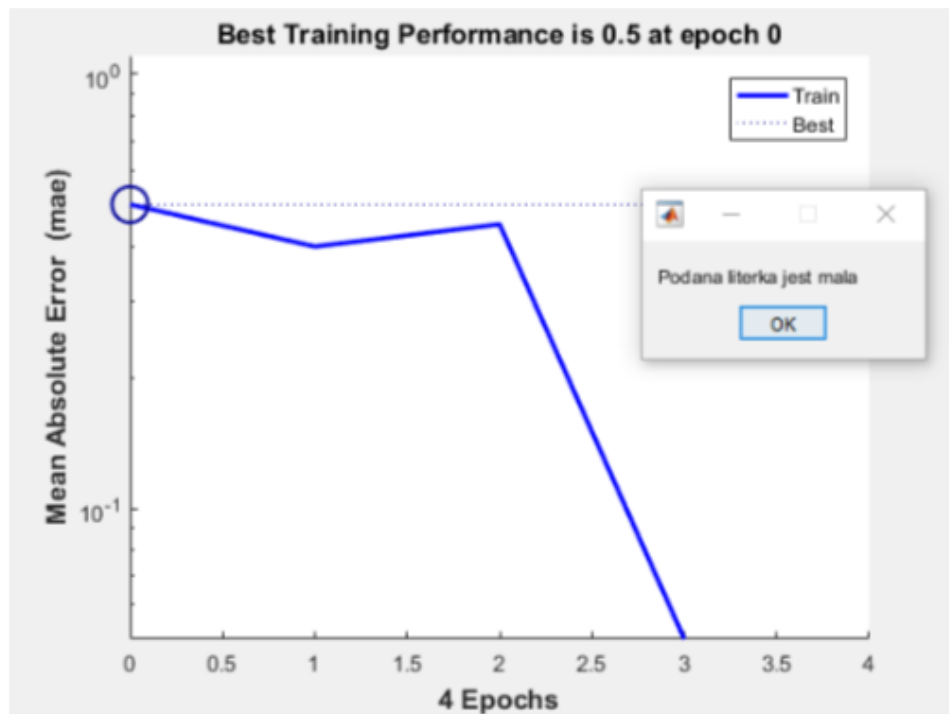
- `net2.IW{1}=[22 23 42 51 73 48 59 64 55 33 14 27 21 72 22 35 74 25 86 75 43 74 32 62 42 71 23 14 65 86 75 43 46 24 17];`

Sieci zajęło 24 epoki na naukę danych.

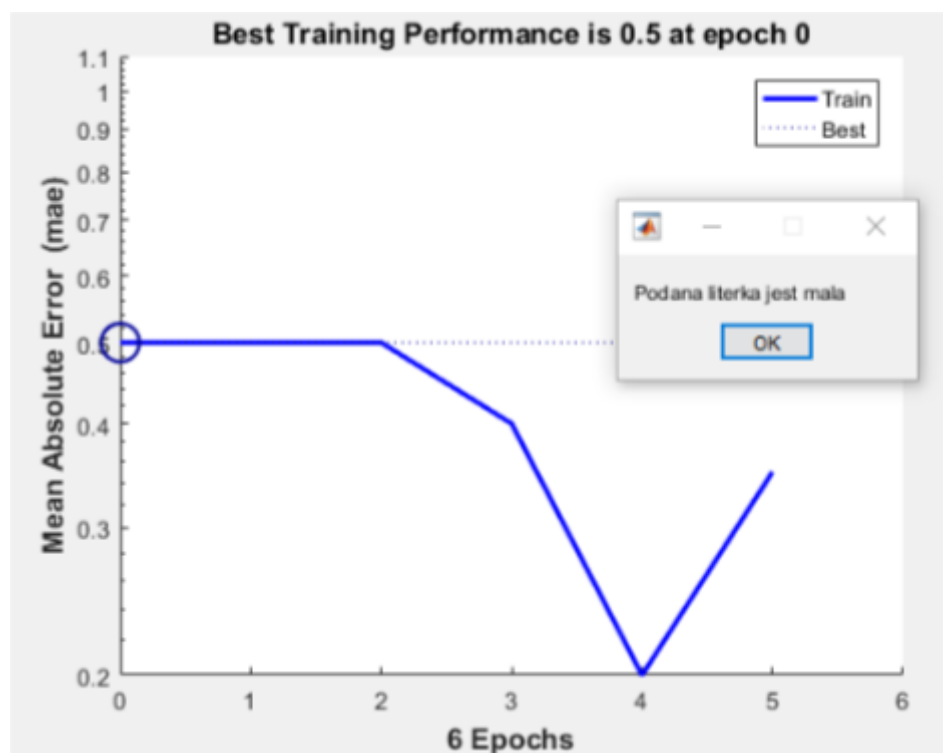

- `net.IW{1}=[2 3 2 1 3 4 5 4 5 3 4 2 1 2 2 5 4 2 6 5 3 4 3 2 2 1 3 1 5 6 5 3 4 2 1];`

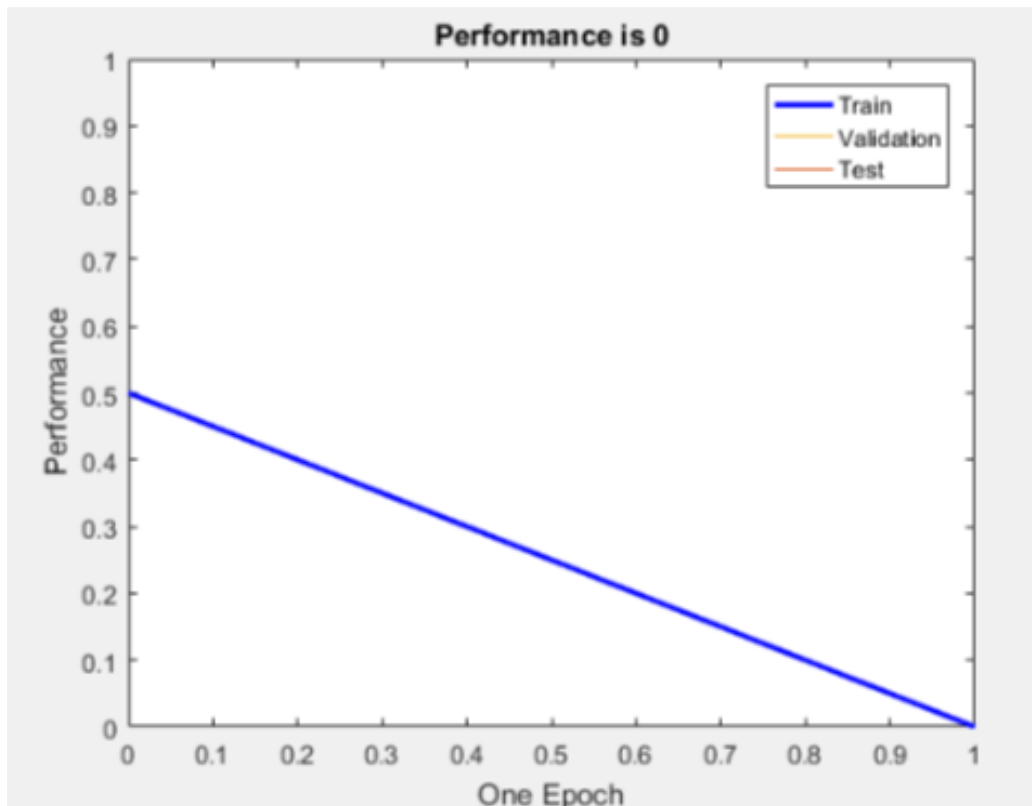
Sieć potrzebowała tylko 4 epoki na naukę przy takim zestawieniu wag.

- bez wag, domyślne ustawienie wag,

- `adapt()` - automatyczne wagi

5. Spostrzeżenia i uwagi

Ustawienie wag na jak najwyższe wydłuża czas uczenia oraz możemy zobaczyć jak odmienny jest wykres przebiegu uczenia od innych. Im mniejsze wagi ustaliliśmy tym proces przebiegał szybciej i lepiej wyglądał. Wniosek z tego taki, że im mniejsze wagi ustalimy tym proces uczenia będzie przebiegał szybciej.

Dla funkcji `adapt`, proces nauki przebiegał niezwykle szybko. Zakończył się w jednej epoce. `Adapt` w zadanej liczbie wykonanych pętli poprzez parametr `adaptParam.passes`, sam dobiera jakie powinny być wagi na każdym węźle wejściowym neuronu. My nie wiemy jakie są te wagi. Funkcja ustala je samoczynnie i jak widać dopiera je w najlepszy możliwy sposób.

Najlepszym możliwym sposobem na poprawę uczenia jest zastosowanie funkcji `adapt`. Sieć neuronowa uczy się wtedy najlepiej i najszybciej, co w kontekście użycia sieci w praktyce ma kluczowe znaczenie.

Implementacja algorytmu użyta przeze mnie jest poprawna, gdyż jak możemy zauważyć w przypadku podania danej litery to zmiennej i testowaniu sieci, wyskakuje okienko z wiadomością o wielkości litery. Sytuacja ta działa dla każdej z

liter A-J i a-j. Można to łatwo rozwinąć o kolejne litery po prostu dodając ich wzór w postaci binarnej do macierzy in , czyli wejściowej macierzy neuronu (danych uczących).

Do algorytmu rozpoznawania wielkości litery wystarczy użyć algorytmu perceptronu. Wtedy w wejściach neuronu podaje się tylko 0 i 1. Graficzne przedstawienie litery i dalsza jego binaryzacja idealnie wpasuje się w rozpoznawanie wielkości liter przez perceptron.